

CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA ISTORIEI RESTAURĂRII TEXTILE LA TIMIȘOARA

Hedy M-Kiss*

Contributions regarding the history of textile restoration in Timișoara

Abstract: The author reviews the most significant moments in the Zonal Conservation-Restoration Laboratory's history, from its founding in 1975 at Timișoara to its end. A direct participant in the restoration and conservation of numerous textile artefacts classed as mobile heritage in the Banat Museum's collections, the author details the activity of the Textile Department and the training of young conservators and restorers from the Faculty of Arts and Design in Timișoara, through the passing of information and practices.

Cuvinte cheie: *conservare-restaurare, patrimoniu textil, Timișoara*

Keywords: *conservation-restoration, textile heritage, Timișoara*

1. Introducere

Premizele de colecționare ale bunurilor culturale, care au ajuns în muzee sub formă de colecții sau obiecte individuale, prin colectări, achiziții, donații, confiscări, în vederea depozitării și expunerii lor, constituie o bază informativă și documentară, permițând cercetarea și valorificarea acestora, atât din partea personalului de specialitate cât și din partea cercetătorilor din afara instituției.

Păstrarea bunurilor culturale, conservarea lor în bune condiții, este un scop și o responsabilitate a cărei materializare poate fi desăvârșită numai printr-o bună colaborare între conservatori și restauratori, strădania lor fiind necesară și indispensabilă.

În scopul preîntâmpinării distrugerii patrimoniului cultural s-au înființat diferite organisme internaționale, ca ICOM, ICOMOS și ICCROM¹, alături de numeroase organizații naționale. În secolul al XX-lea s-a reușit înființarea unei noi activități științifice, susținute de un complex și costisitor aparat auxiliar, denumită *știința conservării și restaurării bunurilor de patrimoniu*.

Această activitate, potrivit definiției UNESCO, are ca obiect conservarea și restaurarea operelor de artă, monumentelor, documentelor, ansamblurilor de arhitectură și de istorie etc. Preocupările de conservare-restaurare privind bunurile culturale au existat și în trecut, dar constituirea unei baze științifice de activitate a fost posibilă relativ recent, mai exact, după distrugerile provocate de cel de-al Doilea Război Mondial. Pierderile alarmante au dat glas unei cerințe unanime a țărilor europene de salvare și restaurare a obiectelor de patrimoniu cultural.

Din aceste considerente, în alcătuirea muzeelor, ca instituții, intră și laboratoarele de conservare-restaurare², care desfășoară o activitate neîntreruptă de cercetare a bunurilor de patrimoniu, rezultatele acestora fiind valorificate prin publicații de specialitate, rolul acestora fiind de a statua principiile științifice

* Universitatea de Vest Timișoara (Facultatea de Artă și Design, Dep. Artă Vizuală, Specializare Conservare-Restaurare), Bd. Vasile Pârvan nr. 4, Timișoara, e-mail: hedy.m@e-uvt.ro

¹ ICOM, Consiliul Internațional al Muzeelor, organizație neguvernamentală cu sediul la Paris, funcționează ca organism specializat al UNESCO, având în sistem mai multe comitete de profil, muzee de istorie, artă, etnografie, științele naturii. Adresa: 1, rue Miollis 75732 Paris Cédex 15 Cable: ICOM PARIS telex: c/o UNESCO; ICOMOS, Consiliul Internațional al Monumentelor și Siturilor, organizație neguvernamentală cu sediul la Paris, organism specializat al UNESCO. Adresa: Hotel Saint-Aignan, 75, rue du Temple, 75003 Paris, France cable: ICOMOS PARIS telex: 240.918 TRACE F ref. 617; ICCROM, Centrul Internațional pentru Conservarea și Restaurarea Bunurilor Culturale / International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property, organizație neguvernamentală cu sediul la Roma, este for specializat al UNESCO, având ca principal obiectiv formarea conservatorilor și restauratorilor de înaltă calificare. Adresa: 13, via di S. Michele 00153 Roma; Italia Cable: INTERCONCERTO ROME Telex: 613.114 ICCROM.

² Hudson 1979, 9.

ale conservării și restaurării, precum și aplicarea corespunzătoare a metodelor de salvare a bunurilor prin intermediul specialiștilor atestați. Descrierea scopului și rolului acestor laboratoare de conservare-restaurare are o literatură bogată, dintre care evidențiem lucrarea lui Paul Coremans (1908–1965), conducător al Institutului Regal pentru Studiul și Conservarea Patrimoniului Artistic din Belgia: *La preservation des biens culturels*.

2. Despre Laboratorul de Conservare-Restaurare

Evoluția activității de conservare-restaurare, sub influența teoriilor moderne de istoria artei și a revoluției științifice tehnice, a prilejuit, de prima dată în 1974, adoptarea și aplicarea legii ocrotirii patrimoniului cultural național din România, realizând în acest fel o cotitură în ceea ce privește conceptul de conservare-restaurare bazat pe principii științifice.

Primul laborator muzeal în Europa a fost înființat la Berlin, în anul 1888, iar după Primul Război Mondial au urmat cele de la Londra și din alte capitale europene, precum și din Statele Unite. În România, primul *Laborator de Restaurare* a luat ființă în 1952, în cadrul Muzeului Național de Artă din București³. Următorii 50 de ani se caracterizează prin conservarea-restaurarea obiectelor de patrimoniu⁴ promovând activitatea pe principiile metodologiei științifice, înființând laboratoare pe lângă marile muzee și laboratoarele zonale teritoriale⁵.

Rolul esențial de cunoaștere, evaluare, salvare, recuperare prin metode de restaurare și conservare, de ocrotire și valorificare a obiectelor patrimoniului național, a dat un nou impuls orientării muzeologice naționale, creând un cadru organizat, dotat corespunzător tehnic, definind totodată meseriile de restaurator și conservator.

La Timișoara, începuturile activității de restaurare datează din 1897, când în cadrul muzeului Societății de Istorie și Arheologie, înființat în 1872 (Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Társulat), s-a acceptat oferta pentru restaurarea a 5 picturi din pinacotecă, din partea unui specialist din Budapesta. Cu acest gest a început oficial activitatea de restaurare a operelor de artă în Timișoara⁶.

Ținând seama de acceptarea orientării europene din perioada respectivă privind importanța patrimoniului cultural național, în cadrul avuției naționale, precum și activitatea de lărgire a orizontului de cunoaștere, în baza Legii nr. 63/1974 și Decretul nr. 13/1975 au fost înființate 11 laboratoare zonale de conservare-restaurare în țară, printre care și cel din Timișoara.

Laboratorul Zonal de Conservare-Restaurare Timișoara⁷ a funcționat pe parcursul timpului în diferite locații amenajate și neamenajate: Castelul Huniade, sediul Muzeului Banatului din P-ța Huniade nr. 1, Palatul Baroc din P-ța Unirii nr. 1, Palatul Dicasterial din Str. Ceahlău (azi Eugeniu de Savoya) nr. 1, parter, singura locație amenajată corespunzător, cu o suprafață utilă de 574 m², conform cerințelor și normativelor de restaurare și protecția muncii, asigurând fluxul tehnologic prevăzut de lege. Pentru Sectorul Textile au fost alocate patru încăperi, spațioase, cu o dotare specifică, corespunzătoare la momentul respectiv.

Începând din 1997, după declanșarea retrocedării și restaurării clădirii Dicasterialului, Laboratorul Zonal de Conservare-Restaurare a fost constrâns să ocupe diferite spații neamenajate, în cadrul Muzeului Banatului Timișoara, la Palatul Baroc, respectiv la Bastionul Theresia, unde a funcționat Sectorul Textile⁸, până în anul 2007, când a fost mutat la Castelul Huniade. În 2010, Laboratorul a funcționat în primele două locații, iar aparatura, dotarea tehnico-materială, în mare parte a fost adăpostită sau casată.

În concordanță cu această structură, începând din primul an de funcționare a Laboratorului Zonal

³ Marian 2001, 10.

⁴ Moldoveanu 1999, 5.

⁵ Florescu 1999, 5.

⁶ O parte a acestei colecții a fost donată de către prefectul comitatului Timiș, Zsigmond Ormós, (1813–1894) muzeului Societății de Istorie și Arheologie din Timișoara, fondată în 1872, (Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Társulat), precursorul Muzeului Banatului Timișoara. Cu ocazia călătoriilor de studii întreprinse în Germania, Austria și Italia el a adunat un bogat material istoric, arheologic precum și de artă, care în mare parte a ajuns în colecțiile muzeului timișorean. Colecționarul Zsigmond Ormós a fost un cunoscător în istorie și în istoria artei achiziționând obiecte valoroase și interesante. Vezi: Medeleț, Toma 1999, 49, 60.

⁷ Iuga *et alii* 1998.

⁸ M-Kiss 2012, 17–30.

Timișoara, respectiv din 1975 și până în 2010, au fost angajați specialiști cu studii superioare la Sectorul Textile, cu pregătire tehnică: ing. Viorica Aghițoaie, cu pregătire artistică: Magda Vitalyos (Kazinczy, Ziman), Carmen Florica Matei, Liliana Agache, Sorin Nicodim, Hedy Nadra (Nicodim, M-Kiss), precum și restauratori cu studii medii, Ana Maria Mestecănean (Colceriu, Bogdan), Carmen Arghir (Sotelecan) și Mariana Capătă (Davițoiu)⁹.

În perioada 1975–1982, angajații Sectorului Textile au urmat stagiile de perfecționare la CSPC București (Centrul Special de Perfecționare a Cadrelor, al Consiliului Culturii și Educației Socialiste), cu durată de 1–3 ani, parcurgând cursuri teoretice urmate de stagii de pregătire practică la Muzeul Național de Artă București, Muzeul Național de Istorie București, Muzeul Satului București, Castelul Peleş Sinaia (1976–1980), Complexul Muzeal Posada, Muzeul Banatului Timișoara, obținând atestatul în restaurare textile. Grupa de textile, a beneficiat de lectori de excepție, în persoana doamnelor Maria Muzicescu, Viorica Dene, precum și coordonatori de practică cu experiență, în persoana doamnelor Elena Maluhin, Ana Barcă ș.a.m.d. dobândind și cunoștințe de istoria și teoria artei, prezentate de către domnul Radu Florescu.

Restauratorii Sectorului Textile au prezentat numeroase obiecte restaurate și conservate cu ocazia diferitelor expoziții de specialitate, totodată au participat activ la realizarea expozițiilor de bază precum și la cele temporare ale Muzeului Banatului Timișoara și ale punctelor muzeistice din județul Timiș, din localitățile Lenauheim, Deta, Sănnicolau Mare, Buziaș, Jimbolia.

Astfel, din rândul expozițiilor de specialitate amintim: în 1979, *„Portul popular bănățean”*, Novi Sad, Serbia (atunci Jugoslavia); în 1980, *„Restaurare, conservare”*, Muzeul de Artă București; în 1980, *„Veșmânt bisericesc în secolul al XVIII-lea”*, Muzeul Mitropoliei Banatului, Catedrala Mitropolitană, Timișoara; în 1981, *„Restaurare, sistem curativ și estetic”*, Biserica Mizericordienilor, Timișoara; în 1982, *„Coloranți vegetali în arta populară”*, Muzeul de Etnografie, Bastionul Theresia, Timișoara; în 1987, 1988, *„Expoziție Națională de Restaurare – Conservare”*, București; în 1994, *„Barocul în arta populară”*, Timișoara; în 1999, *„Restaurare, reconstituire, restituire – în spațiul spiritual al satului bănățean”*, Muzeul de Etnografie, Bastionul Theresia, Timișoara; în 2009, *„Restaurare și Conservare în Muzeele Timișorene”*, Muzeul de Artă Timișoara.

Bilanțul acțiunilor de restaurare-conservare din cadrul Laboratorului Zonal Timișoara se concretizează într-un număr de peste 12.000 de obiecte de patrimoniu cultural național, ceramică, textile¹⁰, metal, hârtie, lemn și pictură, printr-o mare diversitate de obiecte care prin tratamente aplicate, prin stoparea proceselor de degradare, prin stabilizarea stării de conservare și redarea aspectului estetic, original, au reintrat în circuitul muzeal firesc al patrimoniului mobil.

Dar să ne amintim cine au fost cei care au participat la crearea acestor valori de la Sectorul de Conservare-Restaurare Textile a Laboratorului Zonal din Timișoara:

Restauratori cu studii superioare

Viorica Aghițoaie, inginer tehnolog pentru textile. Născută la 16 septembrie 1946, sat Domnești, comuna Pufești, județul Vrancea. Absolventă a Institutului Politehnic Iași, Facultatea de Industrie Ușoară-Textile, Secția Țesătorie, 1969. În laborator: 1975–1977, muzeograf-restaurator. Atestat ca restaurator textile în 1977, după cursul de doi ani la CSPC, 1977–1980, muzeograf restaurator principal, 1980–1990, șef laborator, în perioada 1980–1990 (**Fig. 10**).

Magda Vitályos (Kazinczy-Ziman), artist plastic, membru al U.A.P. Timișoara. Născută la 5 aprilie 1942 în localitatea Ghidfalău, județul Covasna; decedată în 2003 la Timișoara. Absolventă a Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca, Secția Textile, 1967. În laborator: 1975–1976, muzeograf restaurator textile (**Fig. 11**).

Carmen Florica Matei, artist plastic, membru al U.A.P. Timișoara. Născută la 29 octombrie 1952 în București. Absolventă a Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca, Secția Tapiserie, Modă, Imprimeu, 1977. În laborator: 1977–1978, muzeograf restaurator textile (**Fig. 12**).

Sorin Nicodim, artist plastic, membru al U.A.P. Timișoara. Născut la 28 noiembrie 1951 în localitatea

⁹ M-Kiss 2008.

¹⁰ M-Kiss 2013.

Târgu Ocna, județul Bacău. Absolvent a Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, Secția Tapiserie, 1977. În laborator: 1980–1985, muzeograf restaurator textile (**Fig. 13**).

Liliana Agache, artist plastic, membru a U.A.P. Timișoara. Născută la 17 august 1954 în localitatea Ploiești, județul Prahova. Absolventă al Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, Secția Tapiserie, 1977. În laborator: 1978–1999, muzeograf restaurator textile (**Fig. 14**).

Hedy M-Kiss, restaurator textile I, expert restaurare textile MCC, artist plastic textile-tapiserie, membru al U.A.P. Timișoara. Născută la 15 mai 1956 în localitatea Timișoara. Absolventă a Universității de Vest, Facultatea de Artă, Secția Textile-Tapiserie, Masterat Conservare – Restaurare, Facultatea de Artă și Design, Doctorat Conservare – Restaurare, Facultatea de Artă și Design, 2010. În Muzeul Banatului Timișoara: din 1975. În laborator: 1976–1981, restaurator textile, 1981–1988, respectiv, 2003–2012, restaurator textile I, studii superioare (**Fig. 15**).

Restauratori cu studii medii

Anamaria Mestecănean (Colceriu, Bogdan), născută la 16 octombrie 1952 în localitatea Curtea, județul Timiș. Absolventă a Liceului Economic din Timișoara. În laborator: 1975–1991, restaurator principal textile (**Fig. 16**).

Carmen Arghir (Sotelecan), născută la 2 aprilie 1954 în localitatea Dej, județul Cluj. Absolventă a Licelului Teoretic Dej (Colegiu Andrei Mureșan). În laborator: 1975–1978, restaurator textile (**Fig. 17**).

Mariana Capătă (Davițoiu), născută la 18 august 1956 în localitatea Oradea, județul Bihor, decedată în 2008, la Timișoara. Absolventă a Licelului C.D. Loga, seral, Timișoara. În laborator: 1978–1987, muncitor textilist, din 1999 atestată ca restaurator textile, din 2007 expert restaurare textile (**Fig. 18**).

Concluzie

Sectorul Textile, din cadrul Laboratorului Zonal de Conservare-Restaurare din Timișoara, și-a dovedit pe parcursul anilor, pe baza calității și cantității pieselor lucrate, că era principalul sector în salvarea, conservarea și restaurarea pieselor, atât de fragile, a patrimoniului textil. Numărul, în medie anuală, al pieselor restaurate și conservate, în decurs de 35 de ani, este 20,65.

În urma a numeroaselor mutări dotarea s-a deteriorat complet, fiind în întregime casată, iar spațiul de lucru amenajat nu mai există. În 2012, personalul de specialitate era reprezentat doar de subsemnata, care din cauza spațiului impropriu, lipsei de dotare, ce avea să susțină procesul complex de conservare-restaurare textile, s-a transferat la Universitatea de Vest, respectiv la Facultatea de Arte și Design din Timișoara, continuând până astăzi cercetarea, salvarea patrimoniului mobil textil, educația viitorilor conservatori-restauratori¹¹, cât și munca de conservare – restaurare textile propriu-zisă¹².

În situația actuală este anevoios să vorbim despre „Sectorul Textile” din cadrul muzeului și funcționarea acestuia, deoarece nu mai este nici un restaurator textile! Se justifică pe deplin preocuparea conducerii Muzeului Național al Banatului Timișoara și a Laboratorului de Conservare-Restaurare, bazată pe recunoașterea realizărilor și tradiției, pentru a dobândi și amenaja un nou spațiu, adecvat și dotat, ceea ce se lasă așteptat, până în prezent¹³, în care să se poată desfășura cercetarea, procesul de salvare al patrimoniului mobil, de către un personal numeros, calificat și atestat, conform legilor și practicii curente acceptate¹⁴.

¹¹ M-Kiss, M-Kiss 2012.

¹² M-Kiss 2018.

¹³ Primul semnal, printr-un afiș, adrese și verbal, a fost tras din partea angajaților Laboratorului Zonal de Conservare-Restaurare Timișoara, la data de 10 ianuarie 1990, când au fost puse bazele Asociației Restauratorilor și Conservatorilor Patrimoniului Cultural Național. Au fost elaborate Declarația de Intenție și un Proiect de Statut, care să constituie cadrul legal de exercitare a profesiei. În vederea obținerii unui statut profesional definitiv și legal, asociația timișoreană a dorit să devină un for de inițiativă legislativă și să influențeze înființarea altor asociații similare în alte orașe din România. În vederea rezolvării lipsei de materiale și aparaturii specifice, asociația și-a revendicat posibilitatea unor inițiative directe, în vederea efectuării unor comenzi din străinătate, inclusiv rezolvarea condițiilor de muncă, salarizare, condițiile de protecția muncii până la calculul corect al vârstei și cuantumului pensiei. M-KH.

¹⁴ OBIECTE TEXTILE RESTAURATE, 1978–2008, (Conform registrului de laborator; r = restaurat, c = conservat): Anul 1978: Chilim, 2 buc., rc., Inv. 897, 898; Ștergar de oglindă, 2 buc., rc., Inv. 7950/1 (28589), 7950/2 (28589); Pernă decorativă (căpătai), rc., Inv. 5100 (21748); Anul 1979: Pernă, 15 buc., c., Inv. 1663, 6829, 7091, 7092, 7342/2, 7342/8,

Listă figuri

- Fig. 1, 2. Aspecte din atelierul de restaurare textile.
 Fig. 3, 4. Aspecte din atelierul de restaurare textile.
 Fig. 5, 6. Prima expoziție de restaurare a Laboratorului Zonal în Biserica Mizericordienilor din Timișoara, 1981.
 Fig. 7, 8. Pliant, avers, revers, editat de Laboratorul Zonal Timișoara, 1999.
 Fig. 9. Afișul expoziției de restaurare-conservare, Timișoara, 1999.
 Fig. 10. Viorica Aghițoiaie.
 Fig. 11. Magda Vitályos (Kazinczy-Ziman).

7342/4, 6818, 6694, 6015, 6863, 6696, 7294/4, 7013, 6862; Ștergar, 20 buc., c., Inv. 4501, 6744, 6745, 3272, 6725, 3588, 4311, 3524, 3024, 2551/2, 3271, 3026, 4133, 3290, 4518, 4563, 8077, 4863, 4869, 705; Izmană, 3 buc., c., Inv. 1514, 4253/2, 4797; Poale, 5 buc., c., Inv. 1560, 802, 3729/2, 3138/2, 4397/2; Spăcel, 5 buc., c., Inv. 689, 7578, 1474, 3481, 487; Pișchir (Ștergar), c., Inv. 1610; Cămașă și izmene, 2 buc., c., Inv. 4253/2, 4797; Spăcel și poale, 3 buc., c., Inv. 3729/2, 3138/2, 4397/2; Cămașă bărbătească lungă, 4 buc., c., Inv. 7708, 8219, 7321, 7714; Față de masă, 20 buc., c., Inv. 1600, 4459, 7080, 7340, 7181, 4795, 3448, 4828, 7333, 4376, 4852, 7341, 3365, 7034, 4131, 7132, 1605, 3947, 4754, 4755; Steag al Regimentului I. Voluntari-Darnița, r., Inv. 229, Parohia Belinț, Timiș; Anul 1980: Covor etnografic, 4 buc., r., Inv. 942, 902, 912, 7763/1; Anul 1981: Covor etnografic, 5 buc., r., Inv. 932, 8703, 888, 896, 7763/2; Anul 1982: Ștergar, 7 buc., c., Inv. 5102, 5120, 5104, 5128, 5127, 5125, 5193; Față pernă, 2 buc., rc., Inv. 758, 1993; Față pernă, 3 buc., c., Inv. 757, 3834, 3835; Chilim, 10 buc., r., Inv. 950, 918, 926, 7968, 915, 4842, 3546, 927, 860, 6766; Lepedeu, r., Inv. 8880; Bederniță, r., Inv. 818, Episcopia Ortodoxă Arad, jud. Arad; Anul 1983: Steagul Corului Plugarilor Chizătau, r., Inv. 7611, Sat Chizătau, jud. Timiș (continuat în 1984); Față de masă, 3 buc., r., Inv. 8858, 4348, 4349; Chilim, 5 buc., r., Inv. 908, 928, 929, 948, 956; Covor cu noduri, 2 buc., r., Inv. 954, 952; Conci, 3 buc., r., Inv. 16, 17, 36, Opreș, 6 buc., r., Inv.?, Muzeul Lugoj, jud. Timiș; Anul 1984: Conci, 6 buc., r., Inv. 22, 32, 37, 438, 7521, 641; Ceapză, 3 buc., r., Inv. 314, 337, 1531; Costum bisericesc, 2 buc., r., Inv. 6514, 6515, Mitropolia Banatului Timișoara (finalizat în 1986); Anul 1985: Drapelul pompierilor din Timișoara Cetate, r., Inv. 6038; Emblema orașului Timișoara, r., Inv. 3538; Blazon de familie, 3 buc., r., Inv. 3534, 20823, 20824; Anul 1986: Covoare cu noduri, 2 buc., r., Inv. 948, 949; Covoare cu noduri, 4 buc., c., Inv.?, (2 buc. finalizate în 1987); Lambrechine, 2 buc., r., Inv. 4685, T.A.G.C.-U.I.T.R București; Păpuși (de teatru), c., Inv.?, Muzeul Stațiunii Buziș, jud. Timiș; Anul 1987: Afiș mătase din 1857, c., Inv.?, Afiș mătase din 1799, c., Inv.?, Panglici scrise, 18 x 2 buc., r., Inv.?, Drapel cor, 2 buc., r., Inv.?, Anul 1988: Opreș, 5 buc., r., Inv. 164, 165, 167, 170, 289; Covor cu noduri, r., Inv. 950 Tapiserie U.T.C., c., Inv. 4548; Anul 1989: Covor cu noduri, r., Inv. 953; Drapel, 2 buc., r., Inv. 5358, 5745; Anul 1990: Ie, r., Inv. 5475; Poale, r., Inv. 5476; Costum femeiesc (poale și ie), 3 buc., Inv. 1026, 3488, 3703; Covor cu noduri, 2 buc., rc., Inv. 948, 949. Anul 1991: Relicvă sârbească, r., Inv. 5358; Covor cu noduri, 3 buc., rc., Inv. 950, 952, 955; Anul 1992: Blazon nobiliar, r., Inv. 5745; Covor cu noduri, r., Inv. 953; Cămașă (costum șvăbesc), c., Inv. 3857; Cămașă femei (costum german), c., Inv. 3870; Cămașă femei, 5 buc., c., Inv. 687, 2692, 3815, 5459, 8491; Cămașă femei (costum sârbeșc), c., Inv. 1483; Cămașă bărbătească, 2 buc., c., Inv. 1569, 3378; Cămașă bărbătească, (costum maghiar), c., Inv. 8097; Cămașă albă (costum maghiar), c., Inv. 1759; Cămașă femei (costum maghiar), c., Inv. 1048; Poale (costum maghiar), 2 buc., c., Inv. 1047, 1758; Poale (costum german), c., Inv. 3759; Poale, 2 buc., c., Inv. 3793, 5460; Batista brodată, 2 buc., c., Inv. 5448; Izmană, 3 buc., c., Inv. 1022, 1570, 1956; Izmană (costum maghiar), c., Inv. 8098; Manecute, 2 buc., c., Inv. 1022; Fustă (costum german), c., Inv. 8651; Anul 1993: Cămașă bărbătească, 2 buc., c., Inv. 1021, 2802; Poale, c., Inv. 3519; Șorț (costum german), r., Inv. 8649; Șorț (costum maghiar), r., Inv. 1756; Cordon (cordon costum german), r., Inv. 3874; Șal roz (costum german), r., Inv. 8649; Obiecte etnografice, 3 buc., c., Inv.?. Anul 1994: Chilim, 2 buc., r., Inv. 3611, 4087; Acoperământ de masă sfânt, r., Inv. 7229 (finalizat în 1995); Cătrînță, 2 buc., r., Inv. 353, 7083 (finalizat în 1995); Pălărie (costum german), r., Inv. 3864; Cunună de mireasă, r., Inv. 8227; Guler, r., Inv. 1006; Obiecte etnografice, 27 buc., c., Inv.?. Anul 1995: Chilim, 2 buc., r., Inv. 892, 7033; Fustă albă (costum german), r., Inv. 11381; Cravată (costum german), r., Inv. 1381; Cruce catifea, r., Inv. 2848; Cămașă femei (costum bulgăresc), r., Inv. 2927; Obiecte etnografice (podoabe vestimentare), 32 buc., c., Inv.?. Anul 1996: Chilim, r., Inv. 4743; Covor cu noduri, r., Inv. 949; Haine costum pompieri, 2 buc., r., Inv.?. Fustă (costum bulgăresc), r., Inv. 2927 (finalizat în 1997); Fustă (costum german), r., Inv.?. (replici); Obiecte etnografice, 45 buc., c., Inv.?. Anul 1997: Față de masă, r., Inv. 4349; Opreș, 2 buc., c., Inv. 170, 137; Anul 1998: Chilim, 2 buc., r., Inv. 901, 898; Anul 1999: Chilim, r., Inv. 878; Prapure, c., Inv. 2906; Costum popular bănățean sec. XIX, c., Inv.?. (finalizat în 2000); Podoabă de cap bulgărească, c., Inv. 1980; Veșmânt bisericesc, r., Inv. 1144/6514–6515; Anul 2000: Chilim, 2 buc., r., Inv. 870, 8126; Opreș, 2 buc., r., rc., Inv. 170, 137; Anul 2001–2002–2003: Evantai dantelă, r., Inv. 193; Vergini Sante, r., Inv. 1126; Scena de petrecere, r., Inv. 854; Colecția aromană (șubă lungă, traistă, față pernă, ciorapi 2 buc.), r., Inv.?. Covor cu noduri, r., Inv. 951; Anul 2004: Drapel Corul Sănnicolau Mare, rc., Inv. 107; Față de masă dantelată, r., Inv. 11582; Covor persan, r., Inv. 1018 (finalizat în 2005); Lucrare de artă de Ștefan Bertalan „*Demonul lui Maxwell*”, r., Inv. 5475; Antimis, r., Inv. 5004; Antimis, r., Inv. 1896; Antimis, r., Inv. 2912; Steagul Reuniunii de Cântări „*Doina*”, r., Inv.?. Opreș, 4 buc., c., Inv. 160, 101, 3338, 7564/9; Covor cu noduri, r., Inv. 1017; Anul 2005: Perdele, 2 buc., c., Inv. 3819/1, 3819/2; Stergare, 5 buc., c., Inv. 3696/1, 3696/2, 3807/1, 3807/2, 4159; Drapel Peciu Nou, r., Inv.?. Lucrare de artă de Ștefan Bertalan „*Ecuatie Comportamentală*” r., Inv. 5476; Costum bărbătesc, c., Inv. 2663; Glugă Valea Bistrei, c., Inv. 5419; Stergare, 5 buc., c., Inv. 1581/6, 7532/34, 1581/8, 1582/1, 1581/5; Brâu cu oglinzi, r., Inv. 2681; Cămașă cu brâu, c., Inv. 2665; Pictură chineză pe mătase, r., Inv. 163, 162, 164 (finalizat în 2006). Anul 2006: Lucrare de artă Grup Sigma „*Structură elastică*”, r., Inv.?. Piele arheologice, 66 buc., c., Inv.?. (finalizat în 2007). Anul 2007–2008: Textile istorice, 171 piese, c. Anul 2009: Panglică decorativă, 2 buc., c., r., papioță ață arheologică, 1 buc., c., fragmente de piele arheologică, 30 buc., c.

- Fig. 12. Carmen Florica Matei
 Fig. 13. Sorin Nicodim
 Fig. 14. Liliana Agache
 Fig. 15. Hedy M-Kiss
 Fig. 16. Anamaria Mestecănean (Colceriu, Bogdan)
 Fig. 17. Carmen Arghir (Sotelecan)
 Fig. 18. Mariana Capătă (Davițoiu)
 Fig. 19. Afișul expoziției de restaurare-conservare din Timișoara, 2009.
 Fig. 20. Afiș întocmit cu ocazia Revoluției din 1989, înființarea Asociației de Restauratori, prima dată în Timișoara
 Fig. 21 Numărul personalului restaurator textile calificat, 1975–2012 – Pers.1-Artist plastic (5); Pers.2-Studii medii (3); Pers.3-Inginer textilist (1) (GRAFIC1)
 Analiza statistică a obiectelor textile restaurate-conservate, 1975–2012
 Tip 1-Obiecte etnografice (364); Tip 2-Obiecte arheologice (196); Tip 3-Obiecte istorice (122); Tip 4-Obiecte artă decorativă (32); Tip 5-Obiecte de cult (9) (GRAFIC2)

Bibliografie

Florescu 1999	Florescu Radu, <i>Bazele muzeologiei</i> (Ed. II), M.C.C., București, 1999.
Hudson 1979	Hudson Kenneth, <i>O istorie socială a muzeelor</i> , București, 1979.
Iuga et alii 1998	Iuga Liliana, Agache Liliana, Obrad Reghina, <i>Laboratorul zonal din Timișoara. 22 de ani de activitate în slujba patrimoniului cultural</i> . În: <i>Analele Banatului</i> (SN), 6, 1998, 57–69.
M-Kiss 2008	M-Kiss Hedy, <i>Activitatea sectorului textile din cadrul Laboratorului Zonal de Conservare-restaurare, Muzeul Banatului Timișoara (1975–2007)</i> . În: <i>Memoria Satului Românesc</i> , IX, 2008, 143–154.
M-Kiss 2012	M-Kiss Hedy, <i>Restaurarea și conservarea patrimoniului mobil textil</i> , (Ed. II), Timișoara, 2012.
M-Kiss 2013	M-Kiss Hedy, <i>Diversitatea tipologică a obiectelor textile restaurate</i> . În: <i>Simpozion, Formă, formare, sens</i> , Timișoara, 2013, 137–149.
M-Kiss 2018	M-Kiss Hedy, <i>Arta restaurării textile în Timișoara, 2008–2018</i> , Timișoara, 2018.
M-Kiss, M-Kiss 2012	M-Kiss Hedy, M-Kiss Andrei, <i>Restaurátorképzés Temesváron, Formarea restauratorilor în cadrul Facultății de Arte și Design din Timișoara</i> , 2012, Erd. Magy. Rest. Füz. 12, p. 13, 107, Haász Rezső Múzeum Székelyudvarhely.
Marian 2001	Marian Carmen, <i>Repere ale restaurării textilelor arheologice din mătase naturală</i> , Iași, 2001.
Medeleț, Toma 1999	Medeleț Florin, Toma Nicoleta, <i>Muzeul Banatului, File de istorie I</i> , Timișoara, 1999.
Moldoveanu 2003	Moldoveanu Aurel, <i>Conservarea preventivă a bunurilor culturale</i> , (Ed. II), M.C.C., București, 2003.

Fig. 1-4

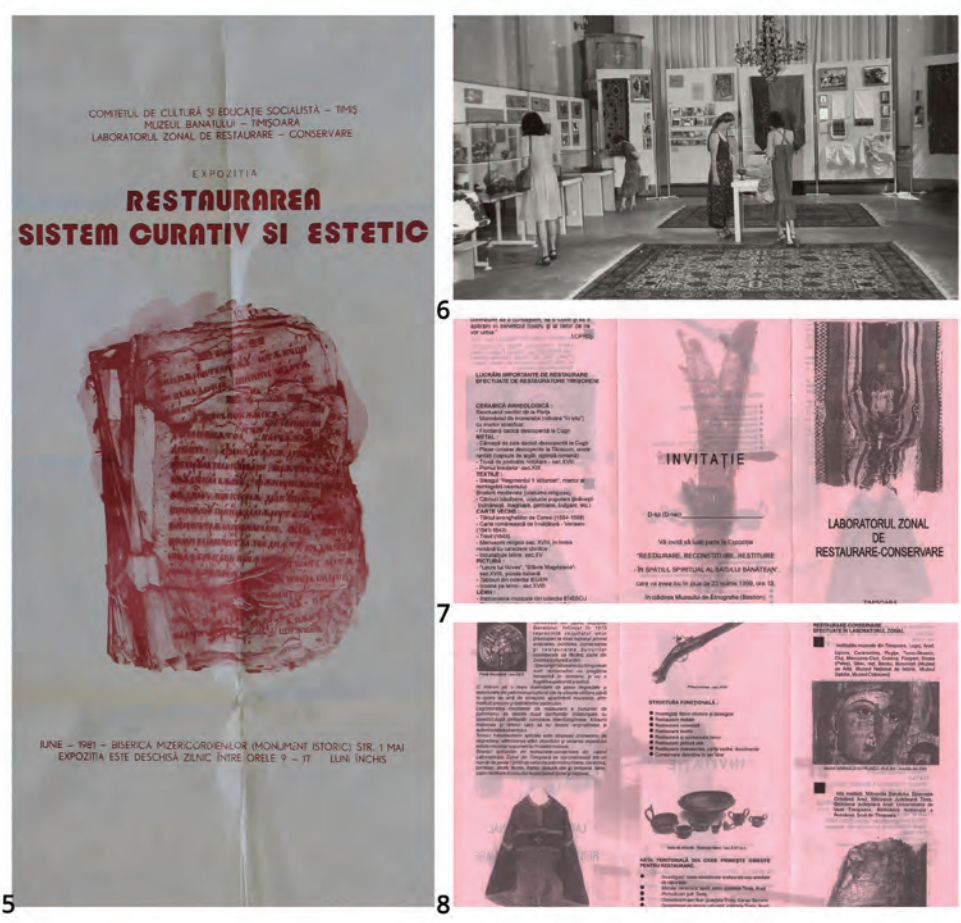

Fig. 5-8

Fig. 9–12

Fig. 13–16

Fig. 17-20

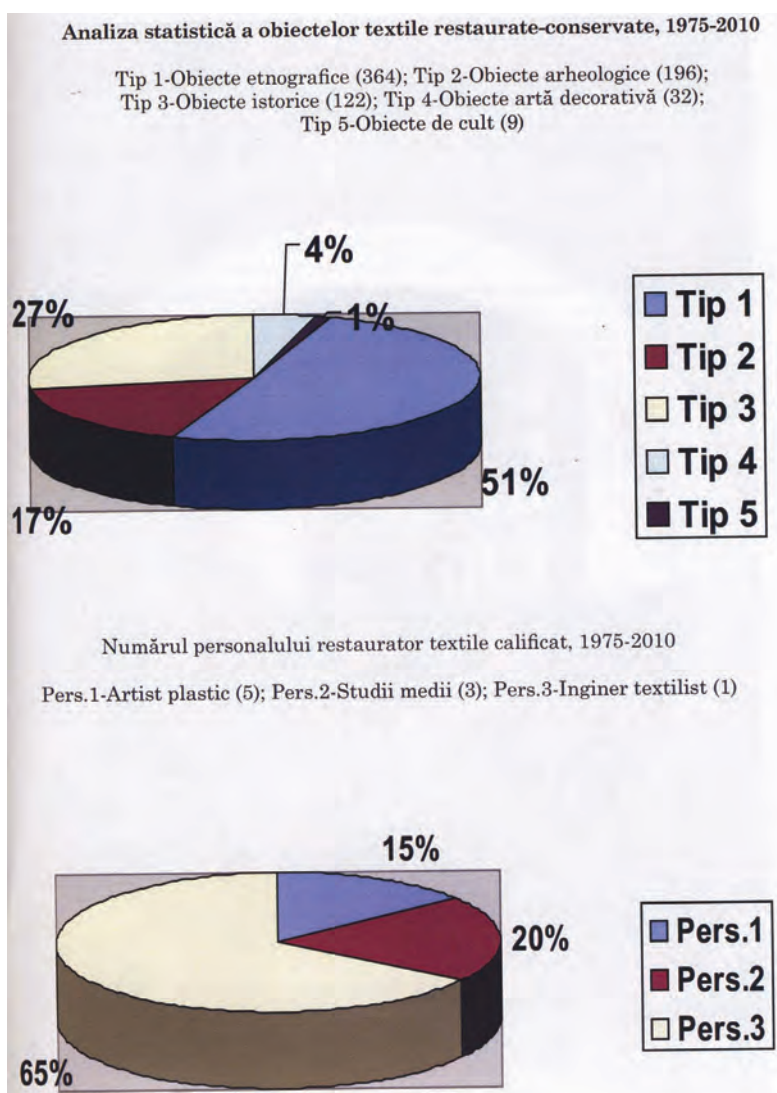

Fig. 21